

Landbruksdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Landbruksdepartementet	
Saksnr.: 2003 / 3213	Doknr.: 44
Mottatt: 08 JUN 2004	
Saksbeh. ASR/UEI/BLD	481
Kopi:	Avskr.:

Deres ref: 200303213-/BLD

01.06.2004

Samarbeidsformer i skogforskningen – Høstelandgruppas innstilling – NORSKOGs høringsuttalelse

Vi viser til Landbruksdepartementets brev av 11.03.04 og til "Høstelandgruppas" rapport "Samarbeidsformer i norsk skogforskning". NORSKOG gir med dette sitt syn på saken.

Landbruksdepartementet har bedt om høringsinstansene sitt syn på de tre alternative modeller for utvikling av skogforskningen som Høstelandgruppa presenterer:

1. Skogforsk as.
2. Senter for skog og landskap ved NLH, organisert som en stiftelse.
3. Skogforsk som del av Bioforsk as.

I tillegg ber departementet om synspunkter på de to hovedretninger departementet finner mest aktuelle for framtidig forsknings og kunnskapsutvikling innen området:

1. Skog-areal-ressursforvaltning. Modellen er nær sammenfallende med Høstelandgruppas forslag om et "senter for skog og landskap", men departementet ser forvaltningsorgan med særskilte fullmakter som den aktuelle organisasjonsform.
2. Biologi – verdiskaping. Modellen er sammenfallende med Høstelandgruppas forslag om at Skogforsk inngår som en del Bioforsk as.

NORSKOG mener at økende internasjonalisering, endringer i bevilgningssituasjonen, økende krav til markedsorientering, nye krav og muligheter for skognæringen som miljøkrav, utmarksnæring, bioenergi, etc. skaper både trusler og muligheter både for norsk skogbruk og for skogforskningen. Kompetansen i skogbruket er fragmentert, men det er gode tradisjoner for samarbeide på tvers av organisatoriske skiller. NORSKOG mener at tiden nå er moden for å samle forsknings og formidlingskompetanse i en slagkraftig organisasjon. Slik sett støtter vi hovedtrekkene i Høstelandgruppas rapport.

De senere år har både skognæring og myndigheter i økende grad rettet fokus lenger fram i verdikjeden, mot sluttbruker av skog og trebaserte produkter. Dette har vært en helt

nødvendig utvikling for å styrke arbeidet med å øke skog- og trebasert verdiskaping. Samtidig har næring og myndigheter arbeidet aktivt for å innarbeide hensynet til nye miljøkrav i skogbruket. Det finnes store utfordringer og muligheter langs hele verdikjeden fra forvaltning av skogarealene til salg av produkter og opplevelser. NORSKOG tror derfor det vil være mest hensiktsmessig å etablere en forskningsorganisasjon som integrerer kompetanse langs verdikjedene arealforvaltning – sluttmarked. I den sammenheng mener vi det må vurderes nærmere samarbeid mellom den tradisjonelle skogforskning og den kompetanse som finnes i Norsk treteknisk institutt, PFI, NTNU (byggforsk) innen den trebaserte verdikjeden og Østlandsforskning og NINAs fagmiljø på Lillehammer innen verdikjeden for naturbasert reiseliv. NORSKOG mener også at det må etableres nordiske samarbeidsrelasjoner innen skogbrukets verdikjeder.

En utvikling av forskningsorganisasjonen og kompetansen langs de nevnte verdikjeder involverer organisasjoner utenfor landbruksdepartementets ansvarsområde og vil være tidkrevende. Etter vår vurdering er ikke dette til hinder for å gjøre organisatoriske endringer på kort sikt, men enkelte av de foreslåtte modeller egner seg bedre enn andre som grunnlag for å fortsette å utvikle skogforskningen i den retning NORSKOG mener er riktig. NORSKOG ser for seg en utvikling av skogforskningen i flere faser. Vi mener at den beste utviklingen vil være at man i fase 1 etablerer et ”norsk senter for skog og landskap” mens man i fase 2 videre utvikler organisasjonen langs skogbrukets verdikjeder og i fase 3 etablerer forpliktende nordisk samarbeide.

Bioforsk

Bioforskalternativet er den organisasjonsmodell som egner seg dårligst for å utvikle forskning og kunnskap langs skogbrukets verdikjeder. Denne modellen vil kunne bidra til administrativ effektivisering, men for skogforskningen vil de kompetansemessige synergieffekter være større ved samorganisering med NIJOS, NINAs landskapsøkologiske enhet og eventuelt med forskningsorganisasjoner som arbeider lengre fram i skogbrukets verdikjeder. Vi tror ikke denne modellen vil gi optimalt fokus på skogbrukets behov for forskning i tilknytning til verdiskaping og modellen ansees derfor som ikke tilstrekkelig markedstilpasset.

Senter for skog og landskap

NORSKOG støtter Høstelandgruppas forslag om å etablere et senter for skog og landskap basert på dagens Skogforsk, NIJOS, NINAs landskapsøkologiske enhet og SKI. Ressursgrunnlaget i næringen og utviklingen i offentlige bevilgninger til sektoren tilsier at det haster med å etablere en slagkraftig forskningsinstitusjon som er bedre rustet til å møte dagens og kommende utfordringer. Ressursgrunnlaget tilsier behov for å effektivisere og i større grad markedsorientere den nye organisasjonen.

Skogfrøverket kan tilknyttes denne enheten, men vi betrakter ikke en slik samorganisering som en nødvendighet. Gevinsten ved å knytte Skogfrøverket til forskningsinstitusjonen er knyttet til muligheten for å opprettholde nødvendig kompetanse og gevinsten er større for Skogfrøverket enn for forskningsenheten.

Den erfaring og kompetanse Skogbrukets kursinstitutt har innen formidling av kunnskap gjør at organisasjonen har en naturlig plass i ”Senter for skog og landskap”. Denne kompetansen vil være nyttig både for forsknings og forvaltningsoppgaver. Vi anser det som en fordel, men ikke nødvendig å samorganisere SKI og ”Senter for skog og landskap”.

Skogforsk og NIJOS har til dels ulike oppgaver. NIJOS er en forvaltningsvirksomhet og et nasjonalt fagorgan for arealinformasjon. Instituttet har innen enkelte områder nærmest funksjon som et direktorat. I den grad instituttet utfører forskning så er dette hovedsakelig knyttet til forskning for videreutvikling av egne metoder og produkter. NIJOS samarbeider med flere forskningsinstitusjoner og har behov for vitenskapelig input i egen produksjon. NIJOS har og må ha høy naturfaglig kompetanse, en kompetanse som også kan anvendes til forskning. NIJOS henvender seg til et bredere marked enn skogbruket og det finnes flere aktuelle samarbeidspartnere. NIJOS har over tid rendyrket sine kjerneoppgaver og sin rolle. Instituttet representerer i dag et helhetlig informasjonssystem for arealinformasjon.

NORSKOG advarer mot å splitte opp dette miljøet og fusjonere skogkompetansen i NIJOS med Skogforsk. Dette vil ikke gi de nødvendige tverrfaglige kompetansegevinster og vil føre til at "rest NIJOS" må bygge opp ny skogkompetanse for å holde sitt helhetlige informasjonssystem komplett. Dette vil ikke gi noen effektivisering, snarere tvert imot.

NORSKOG støtter Høstelandgruppas vurdering av at en fusjon mellom NIJOS og Skogforsk vil være en styrke både for forskning og forvaltningsoppgaver. De to institutter har ulike oppgaver, men større likhet i behov for kompetanse. Kompetansen er til en viss grad overlappende, men hovedsakelig supplerende. Vi vil spesielt fremheve den nytte skogforskningen vil ha av den kompetanse NIJOS har innen IKT og betydningen av Skogforsk sin kompetanse for utvikling av produksjonsmetoder og informasjon innen NIJOS sin virksomhet.

Ulikheten i oppgaver må gjenspeiles i intern organisering. Forvaltningsoppgaver må organisasjons- og forretningsmessig adskilles fra forskningsvirksomheten. Samme person bør imidlertid kunne arbeide både med forsknings og forvaltningsoppgaver. Den offentlig finansierte arealinformasjonen som NIJOS i dag forvalter må være tilgjengelig for andre brukere både innen privat og offentlig sektor. Det betyr at denne informasjonen ikke kan gjøres til et konkurransefortrinn for "Senter for skog og landskap". Kunnskapen om informasjonens kvalitet og mulige anvendelse vil likevel bidra til at NIJOS sin arealinformasjon betyr både store muligheter og et konkurransefortrinn for den nye organisasjonen.

En organisasjon som skal ivareta funksjonen som nasjonal dataforvalter og samtidig konkurrere om forskningsprosjekter i et åpent marked står overfor store utfordringer med hensyn på klarhet i roller og tillit i markedet. Det er en tydelig målsetting at den privatfinansierte forskningen skal økes. Samtidig er det en klar trend at private organisasjoner som NORSKOG, skogeierforeninger og andre utfører FOU oppgaver dels for å betjene eget marked og dels for å bygge opp kompetanse som er nødvendig for å kunne implementere forskningsresultater i næringen. Dette innebærer at "Senter for skog og landskap" både kan bli en kunde, samarbeidspartner og konkurrent til private virksomheter. En avklaring og tydeliggjøring av "Senter for skog og landskap" sine roller er en vesentlig premis for en fusjon.

NORSKOG mener også at det må foretas en grundig gjennomgang av forvaltningsoppgavene med henblikk på at hele eller deler av disse kan settes ut på anbud til private aktører. Dette er viktig både for å redusere offentlige kostnader og for å rydde i rollene til den nye institusjonen.

Organisasjonsform

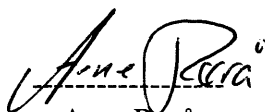
NORSKOG støtter Høstelandgruppas og departementets vurdering av at aksjeselskap ikke er en aktuell eierform. Aksjeselskapsmodellen har først og fremst sin styrke i å fordele innflytelse og økonomisk overskudd. Å skyte inn aksjekapital for deretter sitte som en minoritetsaksjonær i en virksomhet som ikke har profittmaksimering som målsetting fremstår som lite interessant for NORSKOG. Vi tror at potensielle mindretallsaksjonærer da kan oppnå mer innflytelse og nytteverdi ved å investere i konkrete forskningsprosjekter.

Høstelandgruppa foreslår at "Senter for skog og landskap" organiseres som en stiftelse knyttet til NLH. Landbruksdepartementet ser det som mest aktuelt å arbeide videre med en modell hvor senteret er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Etter NORSKOGs vurdering er det hovedsakelig gode erfaringer med å organisere forskningsvirksomheter i en stiftelse og vi støtter primært synet på nytten av å fristille det nye senteret for forskning og forvaltning. I dag er det i hovedsak Landbruksdepartementet som finansierer de oppgaver som vil bli utført av et fremtidig "Senter for skog og landskap". I første fase av en organisering av skogforskningen hvor en oppretter et Senter for skog og landskap så er forvaltningsorgan med særskilte fullmakter en akseptabel organisasjons og eierform.

NORSKOG anser det som svært viktig å finne gode og forpliktende samarbeidsrelasjoner mellom "Senter for skog og landskap" og NLH. Dette kan være førende for valg av modell for eierskap. Organisasjonsmodellen må bidra til å etablere senteret som et randsone institutt hvor konkurransen mellom NLH og senteret reduseres. Det optimale er at den markedsrettede forskningen utføres i det nye senteret samtidig som dette senteret stiller kompetanse tilgjengelig for NLH i undervisningssammenheng.

På sikt må også forholdet til forskning og undervisning i de regionale høyskoler trekkes inn i vurderingen av fremtidig organisering av så vel skogforskning som undervisning.

Med vennlig hilsen
NORSKOG

Arne Rørå
Adm.dir